Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΔ'. - φύλ. 24 ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 3 ΤΟΥ ΔΕΚΕΒΡΗ 1916 ΑΡΙΘΜΟΣ 605

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΗΜΟΣΘ. ΒΟΥΤΥΡΑΣ. Ἡ παλιὰ μάνα.
ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΗΣ. Μόλις αὐτογνωρίστηκα.
ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ. Βροχή.
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σημειώματα στὸ περιθώριο.
ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Γλωσσολογικά: Κουτσομπολιάζω—Κουτσός.
ΡΩΜΟΣ ΦΙΛΥΡΑΣ. Στὸ Μαλακάση..

Ἡ ἀνώμαλη κατάσταση μᾶς ἐμπόδισε νὰ βγάλουμε φύλλο δυὸ ἑβδομάδες. Τὸ φύλλο θὰ ξαναβγεῖ ὕστερ' ἀπὸ δεκαπέντε μέρες μὲ τὰ περιεχόμενα τούτης τῆς χρονιᾶς δηλ. μὲ 12 σελίδες, κ' ὕστερα βλέπουμε.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ(*)

(1907—1910).

168

Στοὺς παλιοὺς καιροὺς ἡ Ποίηση φορτώνοταν κ' ἐνεργοῦσε πολλὰ καὶ ἀπὸ τὰ χρέη τοῦ Πεζοῦ λόγου, ἀνήλικου ἀκόμα καὶ ἀκατάρτιστον. Στοὺς καιρούς μας, ἀντίθετα, ὁ πεζὸς λόγος δυναμωμένος τώρα καὶ ἀποκαταστημένος, δέχεται στοὺς πλατιούς του κύκλους καὶ τὴν Ποίηση κι ἀντιλαλεῖ τὰ λόγια της μὲ τὴν πολύφωνη τέχνη του. Τότε, βοηθώντας ἡ Ποίηση, πρωτομπῆκε στὸν κόσμον ὁ Πεζὸς λόγος. Τώρα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Πεζοῦ Λόγου κρατιέται στὸν κόσμο καὶ ἡ Ποίηση.

169

Ὅμως τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει καὶ ἄλλην ὄψη. Ὅσο προοδεύει κι ὅσο ἁπλώνεται κι ὅσο πιὸ καλότεχνος ἀποκατασταίνεται ὁ Πεζὸς Λόγος, τόσο καὶ γτελικά τὴ γίνεται ἡ Ποίηση, λαγαρίζεται, ξεφορτώνεται ἀπὸ μέσα της τὰ στοιχεῖα τὰ πιὸ βαριά, τὰ κάθαρτα, τὰ δυσκολοχώνευτα μὲ τὸ φυσικό της· κι ἀπομένει καθάρια, λεπτεπίλεπτη, ἄϋλη σχεδόν, αἰθερόπλαστη, ὅλως· διόλου ἀντίθετη μὲ τὸν Πεζὸ λόγο, γιὰ νὰ τοῦ δείξῃ τάχα πὼς εἶναι κάτι ἄλλο ἡ Ποίηση, πὼς ἀνίσως λείψῃ, θὰ λείψῃ κάτι ποὺ ὁ Πεζὸς λόγος δὲ μπορεῖ νὰ τὸ ἀναπληρώσῃ. Μὰ ἡ παρατήρηση τούτη ἀληθεύει κάθε φορὰ μονάχα ποὺ ἡ Ποίηση φανερώνεται μὲ τὸ στίχο κι ὄχι μὲ τὴν πρόζα. Ἔπειτα ἡ ἀλήθεια τούτη δὲν ἐφαρμόζεται γενικά· καὶ εἶναι κανόνες μὲ πολλὲς ἐξαίρεσες· δηλαδὴ σὰ νὰ μὴν εἶναι κανόνας. Ἔπειτα ξέρουμε πὼς ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς κι ὡς τὰ τώρα—καὶ τώρα πιὸ πολὺ—ὅ,τι λέμε ποίημα δὲ φανερώνεται μονάχα στὸ στίχο.

170

Οἱ σοφοί, σπουδάζοντας τὴν ἱστορία τῆς γλώσσας τῶν ἐθνῶν—κάποιος εἶπε—συμπληρώνουν τὴν ἱστορία τῶν ἠθῶν τῶν ἐθνῶν τούτων. Ἐφάρμοσε τὴν ἀρχὴ τούτη στὴ γλώσσα τὴν καθαρεύουσα. Θὰ φτάσωμε σὲ θλιβερὸ συμπέρασμα: πὼς ἡ ἠθική μας εἶναι παρὰ πολὺ ντελικάτη.

171

Καταφρονοῦνε κάποιοι κριτικοὶ στὴν Εὐρώπη κάποιους λογοτεχνῖτες, γιατὶ τάχα δὲ λάμπουνε τὰ γραφόμενά τους ἀπὸ φιλοσοφικὲς ἰδέες. Γιὰ μερικοὺς ἀπὸ αὐτοὺς τέτοια καταφρόνηση, ἄδικη. Ὁ Γκαῖτε εἶπε πὼς ὑπάρχει μιὰ ποίηση χωρὶς εἰκόνες· γιατὶ ὁλάκερη ἡ ποίηση ἐκείνη κάνει μιὰ εἰκόνα. Ἔτσι μποροῦμε νὰ ποῦμε γιὰ τοὺς τεχνῖτες τούτους πὼς κανεὶς δὲ βρίσκει στὰ ἔργα τους φιλοσοφίες, γιατὶ τὸ ἔργο τους ὁλόκληρο εἶναι μιὰ φιλοσοφία.

172

Τὰ μεγάλα διανοητικὰ ἔργα ποὺ εὐφραίνουν, εὐεργετοῦν, ἀνυψώνουν, ἕτοιμα τὰ χαιρόμαστε καὶ ὑποψία δὲ βάζουμε πόσες δοκιμασίες, πόσες ταπείνωσες πόσες πίκρες, πόσες θυσίες στοίχισε πολλῶν ἐ κεῖνα ἡ γέννα. Μὰ καὶ πόσες φορὲς τὰ μεγάλα νοητικὰ ἔργα ποὺ τὰ φανταζόμαστε γεννημ κόπους καὶ μὲ πόνους, μὲ σκύψιμο πολλῶν ἐ δούλεμα τεράστιο, μέσα στὴ σκόνη καὶ τὴ δόξα τῆς βιβλιοθήκης, πολλὲς φορὲς κλεισμένο ἄνεται, καὶ σὰν ἀπὸ μόνα τους, καθὼ τὸ χαμόγελο στὰ χείλη μιᾶς παντρε κουραστῆ ἀπὸ τὴ δουλειά του ἐ γος καὶ γλωσσολόγος καὶ ἱστ φος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ κριτικὸ

(*) Συνέχεια τῆς σελίδας 310.